

KHO:2014:65

Moottorikelkkailureittisuunnitelma – Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista – SOVA – Ympäristöarviointia edellyttävä suunnitelma ja ohjelma

Vuosikirjanumero: KHO:2014:65
Antopäivä: 30.4.2014
Taltionumero: 1439
Diaarinumero: 438/1/12

Maastoliikennelaissa tarkoitettu moottorikelkkailureittisuunnitelma ei ollut sellainen suunnitelma tai ohjelma, jota tarkoitetaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/42/EY tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (*SEA-direktiivi*) 2 artikla

Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005, niin sanottu *SOVA-laki*) 4 § 1 momentti 1 kohta ja 2 momentti

Valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (347/2005, niin sanottu *SOVA-asetus*) 1 §

Päätös, josta valitetaan

Kuopion hallinto-oikeus 30.12.2011 nro 11/0471/3

Asian aikaisempi käsittely

Kaavin ympäristölautakunta on Kaavin kunnan ja Juankosken kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena Juankosken kaupunginhallituksen hakemuksesta 4.11.2009 § 79 tekemällään päätöksellä hyväksynyt moottorikelkkailureittinä reittisuunnitelman Juankosken kaupungin alueelle välille Juankoski–Poutilanmäki kuusi metriä leveänä ja saman lain 14 §:n mukaiseksi reitinpitäjäksi Juankosken kaupungin Reitin kokonaispituus on noin 18 kilometriä, ja se kulkee yli 50:n eri tilan kautta.

Kaavin ympäristölautakunta on asiakirjoista lähemmin ilmenevän menettelyn jälkeen oikaisuvaatimukseen antamallaan päätöksellä 13.10.2010 § 53 muuttanut aikaisempaa päätöstään 4.11.2009 § 79 siten, että reitin leveys on viisi metriä aikaisemmin hyväksytyyn kuuden metrin sijasta ja hyväksynyt myös muutoksen reitin linjaukseen tienylityksen osalta A:n ja B:n kiinteistön 174-401-7-28 kohdalla.

Valitukset Kuopion hallinto-oikeudessa ja niiden käsittely

A ja hänen asiakumppaninsa ovat valituksessaan vaatineet ympäristölautakunnan 13.10.2010 § 53 antaman päätöksen kumoamista ja sen täytäntöönpanon kieltämistä muun ohella seuraavilla perusteilla:

Hyväksytty moottorikelkkailureitti ei ole tarpeellinen. Moottorikelkkailua ei voida pitää yleisenä virkistyskäyttönä.

Moottorikelkkailureittiä ei tarvita myöskään liikenneyhteyksien vuoksi.

Metsäyhtymän Sinikka Mikkonen & Satu Erkkilä omistamia maita rasittavat ennestään rautatie, Fingridin johtolinjat sekä ympäristökeskuksen viitoittama ulkoilureitti. Moottorikelkkailureitti lisärasitteena aiheuttaa huomattavaa haittaa yksityiselle edulle ja metsätaloudelle sekä heikentää kiinteistön arvoa. Rahallinen korvaus ei ole kattanut eikä kata tästä aiheutuvaa taloudellista menetystä.

Ympäristölautakunta on nojautunut ELY-keskuksen maanomistajien muistutuksiin antamiin vastauksiin, vaikka ELY-keskus ei ole pystynyt vakuuttamaan maanomistajia ympäristöhaittojen vähäisyydestä. Metsäkeskus Pohjois-Savon ja Pohjois-Savon riistanhoitopiirin kanssa tehdyn selvittelyn sisällöstä ei ole annettu maanomistajille tarkempia tietoja. Ulkopuolisten tahojen, esimerkiksi yliopistojen, tekemiä tieteellisiä tutkimuksia tai ympäristövaikutusten arviointeja, joissa olisi otettu huomioon niin sanottu SOVA-laki, ei ole maanomistajille esitetty. Meluhaitan lisäksi moottorikelkkailusta aiheutuu päästöjä pakokaasun ja luontoon joutuvan öljyn vuoksi.

Maastoliikenneläin mukaan reitinpitäjä huolehtii, että reitti on vuosittain käyttöönottohetkellä ajettavassa kunnossa ja turvallinen käyttäjille. Reittisuunnitelman hyväksyminen edellyttää tämän lisäksi takeita siitä, että yksityistien ylityskohta on päivittäin kunnossa ilman erillisiä ilmoituksia kunnostustarpeesta. Ilman näitä takeita reitti vaarantaa tiellä liikkujien turvallisuutta.

C ja hänen asiakumppaninsa ovat valituksessaan vaatineet ympäristölautakunnan 13.10.2010 § 53 antaman päätöksen kumoamista. Päätös on valituksessa lähemmin selostetuin tavoin syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa ja päätös on muutenkin lainvastainen.

Kaavin ympäristölautakunta on antanut lausunnon.

Juankosken kaupungille on varattu tilaisuus vastineen antamiseen.

A ja B ovat antaneet yhteisen vastineen.

D:lle on varattu tilaisuus antaa vastine.

E:lle, F:lle, G:lle, H:lle, I:lle, J:lle ja K:lle on varattu tilaisuus antaa selvitys valitusosoikeudestaan sekä antaa vastine. E, F, G, H ja I ovat antaneet selvityksen valitusosoikeudestaan. J ja K eivät ole ilmoittaneet perustetta valitusosoikeudelleen.

C:lle ja hänen asiakumppaneilleen on varattu tilaisuus antaa vastine sekä selvitys joidenkin valituksen liitteenä olleessa nimilistassa olevien henkilöiden valitusosoikeudesta.

Hallinto-oikeus on välipäätöksellään 14.4.2011 nro 11/0162/3 hylännyt A:n ja B:n vaatimuksen ympäristölautakunnan päätöksen 13.10.2010 § 53 täytäntöönpanon kieltämisestä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Kuopion hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään:

- jättänyt kokonaan tutkimatta A:n ja hänen asiakumppaniensa valituksen ympäristölautakunnan päätöksestä 13.10.2010 § 53 E:n, F:n, H:n, G:n, I:n, J:n ja K:n osalta;

- jättänyt kokonaan tutkimatta samasta päätöksestä tehdyn C:n ja hänen asiakumppaniensa L:n, M:n, N:n, O:n, P:n, Q:n, R:n, S:n, T:n, U:n, X:n, Y:n, Z:n, Å:n, Ä:n, Ö:n, A1:sen, B1:sen, C1:sen, D1:sen, E1:sen, F1:sen, G1:sen, H1:sen, K1:sen ja L1:sen valituksen.

- jättänyt tutkimatta A:n ja hänen asiakumppaniensa valituksen siltä osalta kuin A, B ja D ovat valituksessa esittäneet huomautuksia tai vaatimuksia Pohjois-Savon ELY-keskuksen toiminnasta moottorikelkkailureitin suunnittelussa ja valmistelussa;

- muilta eli tutkituilta osiltaan hylännyt A:n ja hänen asiakumppaniensa valituksen A:n, B:n ja D:n tekemänä.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Tutkimatta jätetyt valitukset

Asiassa on ensin ratkaistava, onko seuraavilla henkilöillä valitusoikeus:

1) A:n asiakumppaneina olleilla E:llä, Eino F:llä, H:lla, G:llä, I:llä, J:llä ja K:lla

2) C:llä ja hänen asiakumppaneillaan L:llä, M:llä, N:llä, O:lla, P:llä, Q:lla, R:llä, S:llä, T:llä, U:lla, X:llä, Y:llä, Z:lla, Å:lla, Ä:llä, Ö:llä, A1:llä, B1:llä, C1:llä, D1:llä, E1:llä, F1:llä, G1:llä, H1:llä, K1:llä ja L1:llä (jäljempänä käytetty C ja asiakumppanit).

Maastoliikennelaissa ei ole säännöksiä muutoksenhausta moottorikelkkailureitin reittisuunnitelman hyväksymispäätökseen, joten muutoksenhakuun sovelletaan kuntalain säännöksiä.

Kuntalain 92 §:n 1 momentin mukaan oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Pykälän 2 momentin, oikeastaan 3 momentin mukaan oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös se, jolla on 1 tai 2 momentin nojalla oikeus tehdä kunnallisvalitus.

Kaavin ympäristölautakunnan 4.11.2009 § 79 tekemästä moottorikelkkailureitin reittisuunnitelman hyväksymispäätöksestä on tehty kaksi oikaisuvaatimusta. Toisen oikaisuvaatimuksen tekijöinä ovat olleet A, B ja D ja toisen M1 ja N1.

Ympäristölautakunta on oikaisuvaatimukseen 13.10.2010 § 53 antamallaan päätöksellä hyväksynyt reitin leveydeksi viisi metriä ja muutoksen Metsäyhtymä A & B omistamalla kiinteistöllä 174-401-7-28 reitin tienylityksen osalta. Muilta osin oikaisuvaatimukset on hylätty.

E:n, F:n, H:n, G:n, I:n, J:n ja K:n valitusoikeus

A ja B ovat Metsäyhtymän A & B osakkaina hakeneet muutosta moottorikelkkailureitin reittisuunnitelman hyväksymistä koskevaan päätökseen. Valitukseen on liitetty lista henkilöistä, jotka ovat ilmoittaneet olevansa metsäyhtymän mailla sijaitsevien vapaa-ajan asuntojen omistajia ja yhtyvän metsäyhtymän esittämiin vaatimuksiin. Valitukseen yhtyi on ollut E, F, H, G, I, J ja K.

E, F, H, G, I, J ja K eivät ole tehneet oikaisuvaatimusta ympäristölautakunnan 4.11.2009 § 79 tekemään reittisuunnitelman hyväksymispäätökseen. Heidän valituksessaan ei ole esitetty 13.10.2010 § 53 tehdyn oikaisupäätöksen muuttamista siltä osin kuin oikaisuvaatimus on hyväksytty ja 4.11.2009 tehtyä reittisuunnitelman hyväksymispäätöstä on muutettu. Ympäristölautakunnan 4.11.2009 tekemän päätöksen muuttaminen oikaisupäätöksen johdosta ei avaa heille uutta mahdollisuutta hakea muutosta koko alkuperäiseen päätökseen. Heillä ei ole oikeutta

valittaa oikaisuvaatimusta tekemättä hallinto-oikeuteen tästä päätöksestä. Valitus heidän osaltaan on jätetty kokonaan tutkimatta.

C:n ja hänen asiakumppaneidensa valitusoikeus

C ja hänen asiakumppaninsa eivät ole tehneet oikaisuvaatimusta. He ovat vaatineet ympäristölautakunnan 13.10.2010 § 53 tekemän oikaisupäätöksen kumoamista valituksessa esitetyillä perusteilla.

Valituksessa ei ole esitetty 13.10.2010 tehdyn oikaisupäätöksen muuttamista siltä osin kuin oikaisuvaatimus on hyväksytty ja 4.11.2009 tehtyä reittisuunnitelman hyväksymispäätöstä on muutettu. Ympäristölautakunnan 4.11.2009 tekemän päätöksen muuttaminen oikaisupäätöksen johdosta ei avaa heille uutta mahdollisuutta hakea muutosta koko alkuperäiseen päätökseen. C:llä ja hänen asiakumppaneillaan ei ole oikeutta valittaa oikaisuvaatimusta tekemättä hallinto-oikeuteen 4.11.2009 tehdystä päätöksestä. Valitus heidän osaltaan on jätetty kokonaan tutkimatta.

A:n, B:n ja D:n valitukset

1) Tutkimatta jätetyt vaatimukset

A:n, B:n ja D:n valituksessa on esitetty kannanottoja Pohjois-Savon ympäristökeskuksen toimenpiteistä moottorikelkkailureitin reittisuunnitelman suunnitteluvaiheessa.

Reittisuunnitelman on laatinut hakijana olevan Juankosken kaupungin puolesta Pohjois-Savon ympäristökeskus, nykyinen ELY-keskus. Valituksenalaisessa päätöksessä on kysymys ympäristölautakunnan päätöksistä, joilla reittisuunnitelma on hyväksytty.

Hallinto-oikeus voi tutkia ja ratkaista valitukset viranomaisten päätöksistä. Valituksenalaisena on Kaavin ympäristölautakunnan päätös reittisuunnitelman hyväksymisestä. Hallinto-oikeus voi tutkia ympäristölautakunnan menettelyn lainmukaisuuden asian käsittelyssä, päätöksenteossa sekä päätöksen lainmukaisuuden. Sen sijaan hallinto-oikeus ei voi tutkia valituksessa esitettyjä Pohjois-Savon ympäristökeskuksen menettelyä koskevia huomautuksia reittisuunnitelman laatimisvaiheessa.

2) Tutkitut vaatimukset

Sovelletut oikeussäännökset

Maastoliikennelain 13 §:n 1 momentin mukaan maastoliikennelaissa säädetyllä tavalla voidaan perustaa yleinen oikeus ajaa moottorikelkalla maastosta merkitsemällä erotetulla reitillä (moottorikelkkailureitti) lumipeitteen aikaan.

Maastoliikennelain 14 §:n 1 momentin mukaan reitin pitäjänä voi toimia kunta, kuntayhtymä, valtio tai yhteisö taikka elinkeinonharjoittaja. Pykälän 2 momentin mukaan reitin pitäjän hyväksyy kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa tarkoitettu kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättäessään reittisuunnitelmasta.

Maastoliikennelain 15 §:n 1 momentin mukaan moottorikelkkareitin perustamiseksi on laadittava reittisuunnitelma, jonka hyväksymisestä päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Maastoliikennelain 15 §:n 2 momentin mukaan reittisuunnitelmassa on osoitettava reitin kulku ja reittiin kuuluvat levähdys- ja huoltoalueet niin, että ne voidaan suunnitelman perusteella tarvittaessa merkitä maastoon. Suunnitelmassa on myös mainittava ne kiinteistöt, joiden kautta reitti tulisi kulkemaan.

Maastoliikennelain 16 §:n 2 momentin mukaan moottorikelkkailureittiä ei saa perustaa, jos sen käyttämisestä aiheutuisi luonnolle tai muulle ympäristölle, luontaiselinkeinolle, maa- ja metsätaloudelle, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle huomattavaa haittaa.

Maastoliikennelain 16 §:n 3 momentin mukaan moottorikelkkailureitti voidaan perustaa riippumatta maa-alueen tai vesialueen omistajan tai haltijan suostumuksesta, jos reitin perustaminen on tarpeen yleisen kulkuyhteyden luomiseksi tai yleisen virkistyskäytön kannalta eikä reitistä aiheudu maa-alueen omistajalle tai haltijalle eikä poronhoidolle huomattavaa haittaa.

Maastoliikennelain 16 §:n 4 momentin mukaan moottorikelkkailureitistä kiinteistölle, maa-alueen omistajalle tai haltijalle, poronhoidolle tai ammattimaiselle kalastukselle aiheutuva vahinko ja haitta on reitin pitäjän korvattava.

Maastoliikenneasetuksen 8 §:n mukaan reittisuunnitelmasta on ennen sen hyväksymistä pyydettävä tarpeelliset lausunnot ja varattava niille, joita asia koskee, tilaisuus tulla kuulluksi. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä 2 ja 3 §:ssä säädetään.

Maastoliikenneasetuksen 2 §:n mukaan esityksestä on pyydettävä asianomaisen kunnan lausunto, jollei kysymyksessä ole kunnan oma esitys. Asianomaiselle maan omistajalle tai haltijalle, asianomaiselle paliskunnalle ja valvontaviranomaisille sekä muille, joita asia koskee, on varattava tilaisuus antaa lausunto esityksestä.

Maastoliikenneasetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan esityksestä on tiedotettava kuuluttamalla vähintään 14 päivän ajan kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on lisäksi ilmoitettava riittävän ajoissa vähintään yhdessä paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Pykälän 2 momentin mukaan esitystä koskevien tietojen tulee olla saatavilla asianomaisessa kunnassa kuulutusajan.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Pykälän 2 momentin mukaan asianomaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianomaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen.

Kuntalain 90 §:n 1 momentin mukaan valtuuston päätökseen sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta.

Saman lainkohdan 2 momentin mukaan valituksen saa tehdä sillä perusteella, että:

- 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
- 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai
- 3) päätös on muuten lainvastainen.

Asiassa saatu selvitys

Hakemus moottorikelkkareitin hyväksymiseksi

Juankosken kaupunginhallitus on 20.3.2006 § 53 päättänyt Juankosken kaupungin osallistumisesta Koillis-Savon ulkoilureittihankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on ollut moottorikelkkailureittien virallistaminen. Juankosken kaupungin alueella moottorikelkkailureitit haarautuvat kahteen suuntaan, Juankoskelta Kaavin ja Tuusniemen suuntaan (reitti Juankoski–Poutilanmäki) ja Juankosken keskustasta Nilsiänsuuntaan (reitti Juankoski–Pieksäntaipale).

Pohjois-Savon ympäristökeskus (nykyinen ELY-keskus) on laatinut moottorikelkkailureitin reittisuunnitelman Juankosken kaupungin alueelle välille Juankoski–Poutilanmäki. Reitin pituus on noin 18 kilometriä.

Reittisuunnitelmassa kohdassa 'Reitin perustiedot' on todettu, että kelkkailun aiheuttamat häiriöt on pyritty minimoimaan ennakoimalla suunnittelussa myös tulevat asuinalueet ja muut maankäyttötarpeet. Reitin linjauksessa on otettu huomioon erilaiset suojelualueet, suojeluohjelmiin ja Natura-ehdotukseen sisältyvät kohteet, pohjavedenottamot, tärkeät pohjaveden muodostumisalueet sekä muut erityisessä käytössä olevat alueet. Virallisen reitin suunnittelun lähtökohtana on käytetty vanhaa ajouraa sekä Fingrid Oyj:n sähkölinjaa. Entinen ura ei kuitenkaan tällä suunnittelualueella sovellu kaikilta osin uuden virallisen reitin linjaukseksi. Uusi linjaus pyrkii minimoimaan junaradan ylitykset sekä kiertämään tie- ja vesialueiden kautta kulkevat ajourat.

Reittisuunnitelmassa kohdassa 'Luontoarvot ja ympäristönäkökohdat' on todettu, että kelkkailu on pyritty ohjaamaan alueille, joissa se ei vaaranna olemassa olevia luontoarvoja. Suunniteltu reitti kulkee Rajasalmen pohjavesialueen halki. Reitti ei sijoitu suojelualueiden läheisyyteen. Riistanhoitopiirin kautta on selvitetty metson soidinpaikat. Reitti kulkee kahden soidinpaikan välistä, mutta välimatkaa on kumpaankin yli puoli kilometriä. Metsäkeskus Pohjois-Savon mukaan suunniteltu reitti kulkee yhden metsälain tarkoittaman tärkeäksi elinympäristöksi luokitellun vähäpuustoisen suon kohdalta. Reitin rakentaminen ei vaikuta kyseisen kohteen suojeluarvoon.

Reittisuunnitelman mukaan reitistön vaikutukset maaperään ja kasvillisuuteen kohdistuvat yksinomaan reitin ja sen liitännäisalueen maapohjaan, eikä kapea kevytrakenteinen reitti katkaise ekologista vyöhykettä tai estä kasvien leviämistä. Tutkimusten mukaan lumipeitteen aikana tapahtuva moottorikelkkaliikenne ei juuri vaikuta alueen maapohjaan, mutta ympäristöään syvemmillä jäätyvä reitti voi aiheuttaa kasveille kylmävaurioita. Epätasainen reittipohja joudutaan käyttöajan pidentämiseksi tasoittamaan koneellisesti, mikä muuttaa maaperän rakennetta ja kasvistoa reittialueella. Ympäristökeskus on tarkistanut, ettei reitille tai sen välittömään läheisyyteen sijoitu tiedossa olevia uhanalaisten kasvien kasvupaikkoja.

Edelleen reittisuunnitelmassa on todettu, että reittien lähituntumassa voi esiintyä epäterveellisiä hiukkas- ja hääpäästöjä. Reitien liikennemäärät huomioon ottaen päästöt ovat niin vähäisiä, ettei niistä aiheudu varsinaisia terveyshaittoja. Merkittävin vaikutus on pakokaasuista syntyvä epämiellyttävä katku, joka voi paikallisesti häiritä alueella liikkuja. Moottorikelkkailun ympäristövaikutuksista merkittävimpiä ovat meluhaitat. Meluhaitan merkitystä korostaa moottorikelkkojen käyttö muutoin hiljaisessa ympäristössä. Moottorikelkkailureittien aiheuttamaa meluhaittaa vähennetään oikealla sijoittelulla maastoon. Ottaen huomioon reitin arvioidut liikennemäärät, meluhaitat ovat vähäisiä eivätkä ylitä valtioneuvoston päätöstä melutason ohjearvoista. Reitillä on pyritty siihen, että välimatka asutukseen olisi vähintään 150 metriä, mutta kaikkialla se ei ole toteutunut. Vähimmillään etäisyys asutukseen on taajaman läheisyydessä noin 50 metriä. Reitti ei sijoitu Pohjois-Savon liiton kartoittamille hiljaisille alueille.

Kaupunginhallitus on 23.2.2009 § 67 päättänyt esittää Kaavin ympäristölautakunnalle moottorikelkkailureitin reittisuunnitelman hyväksymistä välille Juankoski–Poutilanmäki ja Juankosken kaupungin hyväksymistä reitinpitäjäksi.

Asian käsittely ympäristölautakunnassa

Hakemus on saapunut ympäristölautakunnalle 26.2.2009. Ympäristölautakunta on asettanut moottorikelkkailureitin reittisuunnitelman nähtäville 29.4.–13.5.2009 väliseksi ajaksi. Kuulutus nähtävillä olosta on ollut Juankosken kaupungin ja Kaavin kunnan ilmoitustauluilla 24.4.–13.5.2009. Kuulutus on julkaistu myös Koillis-Savo -lehdessä 27.4.2009.

Kuulutuksella on varattu niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuus tehdä kirjallinen muistutus asiasta. Hakemuksen vireilläolosta on lähetetty tieto myös maanomistajille.

Ympäristölautakunnan päätös 4.11.2009

Ympäristölautakunta on päätöksellään 4.11.2009 § 79 hyväksynyt reittisuunnitelman siirtäen kuitenkin alkuperäisessä reittisuunnitelmassa kiinteistöjen Osamäki RN:o 1:17 ja Otramäki RN:o 1:16 alueelle suunnitellun reittilinjauksen Uudissuon alueella olevan valtaojan reunaan. Reitinpitäjäksi on hyväksytty Juankosken kaupunki.

Päätöksessä on annettu määräys reitin kunnossapidosta. Tämän mukaan reitinpitäjän on tarkastettava joka vuosi ennen kelkkareitin käyttöönottoa, että reitti on ajettavassa kunnossa ja että reitin varrella on reitin kulkua ja liikennettä olennaisesti vaarantavia paikkoja osoittavat liikennemerkkit sekä muut reitin turvallisuuden kannalta tärkeät merkit ja merkinnät. Reitin muita käyttäjiä ja risteävien reittien käyttäjiä on myös liikennemerkkein varoitettava reitistä. Merkkien ja merkintöjen kunnossapidosta on huolehdittava myös reitin käyttöaikana.

Ympäristölautakunnan oikaisuvaatimukseen antama päätös 13.10.2010

Ympäristölautakunnan 4.11.2009 tekemästä päätöksestä on jätetty kaksi oikaisuvaatimusta.

Ympäristölautakunta käsitellessään oikaisuvaatimuksia on 12.5.2010 § 22 päättänyt palauttaa asian Pohjois-Savon ELY-keskukselle uuteen tarkennettuun valmisteluun.

Asiasta on järjestetty 17.8.2010 Juankosken kaupunginhallituksen, Kaavin ympäristölautakunnan ja Kaavin kunnanhallituksen edustajien välinen neuvottelu, jossa oli korostettu muun muassa maanomistajien lisäkuulemista.

Juankosken kaupunginhallitus on 6.9.2010 § 143 käsitellyt asiaa ja esittänyt Kaavin ympäristölautakunnalle, että ympäristölautakunta hyväksyisi reittisuunnitelman sellaisenaan.

Ympäristölautakunta on oikaisuvaatimukseen 13.10.2010 § 53 antamallaan päätöksellä hyväksynyt reitin leveydeksi viisi metriä ja muutoksen Metsäyhtymä A & B omistamalla kiinteistöllä 174-401-7-28 reitin tienylityksen osalta. Muilta osin oikaisuvaatimukset on hylätty.

Asian oikeudellinen arviointi

Ympäristölautakunnan kokousmenettely

Sopimukset reittien perustamiseksi

Valituksessa on todettu, että maanomistajille ei ole esitetty sitä mahdollisuutta, että reitti voitaisiin perustaa sopimuksin.

Tähän hallinto-oikeus on todennut, että ympäristölautakunnan valituksenalaisissa päätöksissä on kyse moottorikelkkailureitin reittisuunnitelman hyväksymisestä. Asiassa ei ole kyse moottorikelkkareitin perustamisesta. Moottorikelkkailureitti perustetaan maastoliikennelain 16 §:n 1 momentin mukaan lainvoimaisen reittisuunnitelman perusteella joko reittitoimituksessa tai maanomistajan ja reitin pitäjän välisellä kirjallisella sopimuksella. Pykälän 3 momentin mukaan moottorikelkkailureitti voidaan perustaa riippumatta maa-alueen omistajan tai haltijan suostumuksesta, jos reitin perustaminen on tarpeen yleisen kulkuyhteyden luomiseksi tai yleisen virkistyskäytön kannalta eikä reitistä aiheudu maa-alueen omistajalle tai haltijalle eikä poronhoidolle huomattavaa haittaa.

Kyseessä olevan reitin perustamisen edellytyksenä näin ollen on, että reitin reittisuunnitelmasta on lainvoimainen reittisuunnitelman hyväksymispäätös myös silloin, kun reitti perustetaan sopimuksin.

Moottorikelkkareitin tarpeellisuus

Valituksessa on tuotu esiin, ettei moottorikelkkareitin perustamiselle ole tarvetta.

Suunniteltu moottorikelkkailureitti Juankoski–Poutilanmäki kuuluu osana Koillis-Savon moottorikelkkailureittihankkeeseen, jossa viiden kunnan alueella perustetaan maastoliikennelain mukaisia moottorikelkkareittejä. Suunnitellulta Koillis-Savon reitistöltä olisi yhteydet myös viereisiin seutukuntiin. Juankosken alueelle suunnitellut moottorikelkkailureitit haarautuvat kahteen suuntaan. Nyt kyseessä oleva reitti kulkisi Juankoskelta Kaavin ja Tuusniemen rajalle ja toinen reitti, Juankoski–Pieksäntaipale, Juankoskelta Nilsiän suuntaan Pieksäntaipaleelle. Juankosken kaupunki on jättänyt myös viimeksi mainitun reitin reittisuunnitelman ympäristölautakunnalle vahvistettavaksi. Nyt kyseessä olevan reitin läheisyydessä on ollut aikaisemmin epävirallinen moottorikelkkareitti. Ympäristölautakunta on katsonut reitin olevan tarpeen yleisen kulkuyhteyden vuoksi.

Maastoliikennelain 16 §:n 2 momentti sisältää säännöksen ehdottomasta kiellosta moottorikelkkailureitin perustamiselle, jos momentissa tarkoitettuja haittoja yleiselle tai yksityiselle edulle aiheutuisi. Pykälän 3 momentti sisältää säännökset niistä edellytyksistä, joiden täytyessä moottorikelkkailureitti voidaan perustaa toisen maa- tai vesialueelle ilman alueen omistajan tai haltijan suostumusta.

Maastoliikennelain 16 §:ssä tai muuallakaan kyseisessä laissa ei sitä vastoin ole tätä yleisemmin säädetty reittisuunnitelman hyväksymistä koskevasta harkinnasta tai siinä huomioon otettavista seikoista. Lainkohdassa ei säädetä mitään siitä, millä edellytyksin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen muutoin voi hyväksyä suunnitelman tai milloin sen ehkä tulee hyväksyä sille tehty esitys suunnitelmaksi.

Arvioitaessa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen harkintavallan laajuutta moottorikelkkailureittisuunnitelman hyväksymistä koskevassa asiassa on huomioon otettava myös maastoliikennelain 1 §:stä ilmenevä lain tarkoitus ehkäistä moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttämisestä maastossa ja moottorikelkkailureiteillä aiheutuvia, lainkohdassa tarkoitettuja haittoja ja edistää liikenneturvallisuutta sekä kunnan velvollisuus sovittaa reitti muihin lähialueen reitteihin. Reittisuunnitelmaa koskevilla ratkaisulla ja valinnoilla on läheinen yhteys kunnan maankäyttöä koskeviin ratkaisuihin ja valintoihin. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen harkintavalta sen suhteen, onko tarpeellista perustaa moottorikelkkailureitti kunnan alueelle ja miten se linjataan, voi näin ollen käsittää myös sellaisia seikkoja ja vaikutuksia, joista maastoliikennelain 16 §:ssä ei erikseen säädetä.

Edellä olevan perusteella ympäristölautakunta on voinut harkintavaltansa puitteissa päättää reitin perustamisen tarpeellisuudesta. Päätös moottorikelkkailureitin reittisuunnitelmasta ei ole lainvastainen tällä valitusperusteella.

Maanomistajien kuuleminen ja reittihankkeen palauttaminen uuteen valmisteluun

Valituksessa on viitattu siihen, ettei maanomistajia ole kuultu ja vaadittu päätöksen kumoamista ja asian palauttamista uuteen valmisteluun kuten ympäristölautakunta on 12.5.2010 päättänyt.

Hallinto-oikeus on tutkinut vaatimukset maanomistajien kuulemisesta siltä osin kuin ne mahdollisesti koskevat maanomistajien kuulemismenettelyä ympäristölautakunnan käsitellessä asiaa.

Ympäristölautakunta on asettanut kyseessä olevan moottorikelkkareitin reittisuunnitelman nähtäville 29.4.–13.5.2009 väliseksi ajaksi. Kuulutus nähtävillä olosta on julkaistu Juankosken kaupungin ja Kaavin kunnan ilmoitustauluilla ja kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettu Koillis-Savo -lehdessä. Kuulutuksella on varattu niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuus tehdä kirjallinen muistutus asiasta. Lisäksi asian vireillä olosta on lähetetty tieto maanomistajille. Valituksessa ei ole väitetty, että tässä kuulemismenettelyssä olisi tapahtunut menettelyvirhe.

Ympäristölautakunta on oikaisuvaatimuksia käsitellessään 12.5.2010 § 22 palauttanut asian Pohjois-Savon ELY-keskukselle uuteen valmisteluun. Ympäristölautakunnan lausunnon mukaan tämän jälkeen oli ollut tarve pitää neuvottelu-/keskustelutilaisuus reitinpitäjän ja reittisuunnitelmien hyväksyjän välillä. Neuvottelutilaisuuden tarkoituksena oli ollut käydä läpi sitä, miltä osin ympäristölautakunta haluaa lisätietoa päätöksentekoon. Esille olivat nousseet maanomistajien kuulemiseen liittyvät seikat. Koska kyseessä olevalla reitillä oli ollut vain kaksi oikaisuvaatimusta ja reitin vastustus on ollut keskimääräistä vähäisempää, kyseisen reittiosuuden oikaisuvaatimukset on voitu käsitellä ilman lisäkuulemista.

Kaupunginhallitus on 6.9.2010 § 143 käsitellyt asiaa ja esittänyt Kaavin ympäristölautakunnalle, että ympäristölautakunta hyväksyisi reittisuunnitelman sellaisenaan. Ympäristölautakunta vaatimatta uusia selvityksiä on ottanut asian ratkaistavakseen.

Asiaa käsittelevän viranomaisen, tässä tapauksessa ympäristölautakunnan, on ollut huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset ja ratkaistava, onko maanomistajien kuuleminen ollut riittävää.

Maastoliikennelaissa ei ole säännöstä, joka olisi velvoittanut ympäristölautakuntaa palauttamaan asiaa tarkennettuun valmisteluun moottorikelkkailureitin teknisenä suunnittelijana olevalle Pohjois-Savon ELY-keskukselle, joka ei ole ollut asian vireillepanija ympäristölautakunnassa eli moottorikelkkailureitin hyväksymistä hakenut taho.

Valituksesta ei tarkemmin ilmene, miksi ympäristölautakunnan olisi pitänyt jo suoritettujen kuulemistoimenpiteiden lisäksi kuulla vielä maanomistajia. Maanomistajien kuulemisessa ympäristölautakunnan käsitellessä asiaa ei ole tapahtunut menettelyvirhettä.

Moottorikelkkareitin vaikutukset, niiden selvittäminen ja aiheutuvat haitat

Valituksen mukaan maanomistajille ei ole esitetty mitään ulkopuolisten tahojen tekemiä ympäristövaikutusten arviointeja. Valituksen mukaan hankkeessa tulee ottaa huomioon niin sanottu SOVA-laki, millä tarkoitetaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia. Muutoin valituksessa ei ole esitetty yksilöityä vaatimusta hankkeen ympäristövaikutusten arvioimisesta.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 4 §:n (ympäristöarviointia edellyttävät suunnitelmat ja ohjelmat) 1 momentin mukaan lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta viranomaisen suunnitelmasta ja ohjelmasta on tehtävä ympäristöarviointi, jos:

1) kyse on maa-, metsä- tai kalataloutta, energiahuoltoa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, aluekehitystä, alueidenkäyttöä, ympäristönsuojelua taikka luonnonsuojelua varten laadittavasta suunnitelmasta tai ohjelmasta, joka luo puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille; taikka

2) suunnitelmaa tai ohjelmaa koskee luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitettu arviointivelvollisuus.

Kyseessä oleva moottorikelkkailureitin reittisuunnitelma ei ole sellainen lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuva viranomaisen suunnitelma, jonka vaikutukset olisi arvioitava sanotun lain mukaisesti.

Valituksen mukaan moottorikelkkailureitti metsäyhtymän maalla aiheuttaa huomattavaa haittaa yksityiselle edulle ja metsätaloudelle sekä heikentää kiinteistön arvoa. On kohtuutonta, että metsäyhtymän omistamalle kiinteistölle perustetaan moottorikelkkailureitti kiinteistöllä jo rasiiteena olevien rautatien, johtolinjan sekä suunnitellun ulkoilureitin lisäksi.

Asiakirjoista ilmenee, että moottorikelkkailureitin linjaus kulkee A:n ja B:n omistamalla kiinteistöllä Toimela RN:o 7:28 johtokäytävän alueella noin 580 metrin matkan ja rajalinjalla noin 360 metrin matkan. Reitin rakentaminen johtokäytävän kohdassa ei edellytä puunpoistoa johtokäytävän ulkopuolelta. Rajalinjalla reitti sijoittuu rajalinjan molemmille puolille niin, että Toimela-kiinteistön puolella reitin leveydestä on 2,5 metriä. Valituksessa ei ole osoitettu, että reitin sijoittamisesta suunniteltuun paikkaan Toimela-kiinteistölle aiheutuisi kiinteistön käytölle tai metsätaloudelle huomattavaa haittaa. Reitinpitäjän velvollisuutena on korvata moottorikelkkailureitin perustamisesta kiinteistölle tai maa-alueen omistajalle mahdollisesti aiheutuva vahinko ja haitta maastoliikennelain mukaisesti. Korvattavaksi voivat tulla esimerkiksi metsätaloudelle aiheutuvat haitat.

Reittisuunnitelmassa on kuvattu moottorikelkkailureitin kulku ja lyhyesti moottorikelkkailun ympäristövaikutukset. Reittisuunnitelma on ollut yleisesti nähtävillä ja siihen on ollut maanomistajilla mahdollisuus tutustua. Valituksessa ei ole yksilöity, mitkä olisivat Toimela-kiinteistön lisäksi muut kohteet, joille moottorikelkkailureitistä ja moottorikelkkailusta saattaisi olla haittaa ja joiden kohdalla ympäristövaikutukset olisi tarkemmin arvioitava. Päätöksen ei ole osoitettu syntyneen ympäristövaikutusten puutteellisten selvitysten perusteella.

Reitinpitäjä, reitin kunnossapito ja maastoliikenteen valvonta

Päätöksessä on annettu määräys moottorikelkkailureitin tarkastamisesta vuosittain ennen sen käyttöönottoa. Sopimuksen tekeminen tien ylityskohdan kunnossapidosta on erillinen reittisuunnitelman hyväksymiseen liittymätön yksityistiestä vastaavien henkilöiden ja reitinpitäjän välinen asia. Mahdolliset korvauskysymykset käsitellään reittitoimituksessa. Moottorikelkkaliikenteen valvontaan liittyvät asiat eivät kuulu reittisuunnitelmassa ratkaistaviin asioihin.

Johtopäätös

Edellä olevan perusteella ympäristölautakunnan oikaisuvaatimukseen antama päätös ei ole kuntalain 90 §:n säännöksessä tarkoitetulla tavalla syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen ei ole ylittänyt toimivaltaansa eikä päätös ole muutenkaan lainvastainen millään valituksissa esitetyillä perusteilla. Päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Maastoliikennelaki 1 § 1 momentti

Maastoliikenneasetus 7 §

Kuntalaki 4 § ja 52 §

Hallintolainkäyttölaki 5 § ja 52 § 2 momentti

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Jaana Malinen, Terhi Helttunen ja Maija Toivanen, joka on myös esitellyt asian.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A ja hänen asiakumppaninsa, näiden joukossa B ja D, sekä C ja hänen asiakumppaninsa ovat yhteiseen valituskirjelmään sisältyvissä valituksissaan vaatineet hallinto-oikeuden ja Kaavin ympäristölautakunnan päätösten kumoamista.

Muutoksenhakijat ovat esittäneet vaatimustensa tueksi muun ohella seuraavaa:

Hallinto-oikeus on jättänyt tutkimatta valituksen alueellisen ympäristökeskuksen, sittemmin ELY-keskuksen, menettelystä reittisuunnitelman laatimisvaiheessa, vaikka tuo menettely on ollut olennainen osa ympäristölautakunnan hyväksymispäätökseen johtanutta asian valmistelua. ELY-keskuksen asema on jäänyt lautakunnan päätöksentekomenettelyssä muutoinkin epäselväksi. Muun muassa ympäristölautakunnan päätösten uhanalaisten lajien esiintymistä koskevista viittauksista ELY-keskuksen päätöksiin ei käy ilmi, onko viittauksissa tarkoitettu ELY-keskusta reittisuunnitelman laatijana vai valvontaviranomaisena.

Juankosken kaupunginhallitus on päättäessään 20.3.2006 § 53 hyväksyä kaupungin ja silloisen Pohjois-Savon ympäristökeskuksen välisen sopimuksen Koillis-Savon ulkoilureittien täydennyksestä samalla perustuslain 15 §:n vastaisesti sitoutunut moottorikelkkailureittien perustamiseen maanomistajien suostumuksesta riippumatta.

Ennen sopimuksen tekemistä ei ole kuultu maanomistajia eikä asiasta ole tiedotettu kaupungin jäsenille. Ensimmäinen tiedotus- ja yleisötilaisuus oli Juankoskelle järjestetty asiassa syyskuussa 2006. Tällöin maanomistajia ja kaupungin jäseniä oli johdettu harhaan. Hanke oli esitetty yleisötilaisuudessa ulkoilureittien täydennyshankkeena, vaikka kysymys oli moottorikelkkailureittien suunnittelusta ja virallistamisesta. Lisäksi ympäristökeskuksen kutsusta 20.12.2007 maanomistajille pidettyyn keskustelutilaisuuteen oli puuttunut maanomistajien kannalta oleellinen tieto mahdollisuudesta perustaa moottorikelkkailureitti tietyin ehdoin ilman maanomistajan suostumusta. Tätä mahdollisuutta ei ollut selvitetty maanomistajille vielä ympäristölautakunnan 4.11.2009 tekemässä päätöksessäkään.

Asiassa ei ole tehty niin sanotun SOVA-lain mukaista ympäristövaikutusten arviointia. Se olisi tullut tehdä, mikäli hyväksytyyn reittisuunnitelman mukainen reitti on osa valtakunnallista runkoreitistöä samoin kuin sillä perusteella, että moottorikelkkailureittien alle jäävän maa-alueen, jolta puusto hakataan pysyvästi pois, pinta-ala on yli 200 hehtaaria.

Maastoliikennelain 16 §:n 3 momentti mahdollistaa moottorikelkkailureitin rakentamisen vastoin maanomistajan tahtoa vain siinä tapauksessa, että reitti on tarpeellinen yleisen kulkuyhteyden luomiseksi. Perustuslakivaliokunnan lausunnoissa on korostettu, ettei perusoikeuksien rajoittamiseksi riitä pelkästään yleisen tarpeen käsilläolo. Rajoitusperusteiden on oltava hyväksyttäviä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Reitin liittyminen johonkin toiseen reittiin ei voi tehdä sitä tai kyseiseen reittiin liittyviä, tulevaisuudessa mahdollisesti rakennettavia reittejä yleisen kulkuyhteyden perusteella tarpeellisiksi. Koillis-Savon moottorikelkkareitistön ollessa vasta suunnitteilla ei näyttöä sen tarpeellisuudesta edes voi olla olemassa.

Reitin aiheuttamia haittoja ei ole arvioitu oikein puutteellisten ja virheellisten lähtötietojen takia. Kun liikenteen ja moottorikelkkojen meluhaitat yhdistetään, saattavat melutason ohjearvot ylittyä taajamien läheisyydessä. Reittisuunnitelmassa ei ole arvioitu, saati mitattu melun määrää asutuksen kannalta kriittisimmissä kohdissa. Reittisuunnitelmassa ja ympäristölautakunnan päätöksessä ei ole määritelty nopeusrajoituksia. Reittisuunnitelmaan ei ole kirjattu arviota liikennemääristä. Oletetuista vähäisistä liikennemääristä johtuen myös moottorikelkkojen polttoainepäästöjen epäterveelliset hiukkas- ja häkäpäästöt on arvioitu liian pieniksi.

Reitti on suunniteltu käyttäen hyväksi viranomaisrekistereistä saatavaa tietoa tekemättä esimerkiksi maastossa kasvillisuuskartoituksia ja luontoselvityksiä. Reitin alta tuhoutuu kasvillisuus jo sen rakennusvaiheen maansiirto- ja tasaustöissä. Viranomaisten tiedossa ei ole kaikkia uhanalaisten kasvien kasvupaikkoja. Reitin vaikutuksesta metsälaissa tarkoitettuun erityisen tärkeään elinympäristöön ja metsojen soidinpaikkoihin on perustelematta todettu, etteivät suojeluarvot vaarannu.

Reittisuunnitelmassa päästöjen vähentämiskeinoiksi esitetyt Unionin moottorikelkkojen päästövaatimukset eivät pidä paikkaansa. Suomen kelkkakannasta puolet on Trafin tietopalvelujen mukaan (Ajoneuvokanta 31.12.2010) yli kymmenen vuotta vanhaa. Arviolta noin 90 % kelkoista on kaksitahtisia. Polttoaineesta 20–30 % pääsee palamattomana kaksitahtimoottorien läpi. Yhden kaksitahtikelkan on arvioitu tuottavan hiilivetypäästöjä eli palamatta jäävää bensiiniä noin 4–7 litraa/ 100 kilometriä.

Kysymyksessä oleva reitti sijoittuu osaksi pohjavesialueelle sekä kulkee lähteen ja pohjavesikaivon tuntumassa. Moottorikelkkojen polttoainepäästöjen sisältämä MTBE aiheuttaa muun muassa vesien pilaantumisriskin. Reittisuunnitelmasta ei selviä, minkälaiset päästöt toiminnasta pohjavesialueella aiheutuvat ja missä määrin päästöt imeytyvät maaperään. Ympäristöministeriön vuodelta 2009 olevan julkaisun alustavien selvitysten mukaan "bensiinin maaperälle ja etenkin pohjavedelle aiheuttaman riskin takia yleisohjeena on, että moottorikelkkaväyliä ei sijoiteta pohjavesialueille (luokat I–III), vedenottamoalueille eikä lähdealueiden ja kaivojen läheisyyteen". Lopullisessa julkaisussa yleisohjetta on lievennetty siten, että "varovaisuutta on noudatettava".

Perustuslakivaliokunta on korostanut, että maanomistajia, reitinpitäjää ja muitakin tahoja koskevien reittisuunnitelman ehtojen ja rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Tätä periaatetta ei ole nyt noudatettu. Reittisuunnitelman mukaan reitin pohjan on oltava niin tasainen, että reitillä pystyy ajamaan, kun lunta on 20 cm. Tästä syystä reitin pohja pyritään rakentamaan tasaiseksi kuin tie. Tätä tavoitetta ei saavuteta pelkästään sillä, että reitinpitäjällä on maastoliikennelain 19 §:n 2 momentin nojalla oikeus poistaa reittilinjaukselta moottorikelkkailua haittaavat esteet, kuten kivet, kannot ja mättäät. Jos ympäristössä on lunta 20 cm, reitin pohjassa on lunta vain alle 5 cm:n paksuudelta.

Reitin pohjan tasoittamisella tavoitellaan myös kelkkailukauden pidentämistä, joka on ristiriidassa ympäristöhaittojen vähentämistavoitteen kanssa. Ympäristöministeriön vuonna 1991 antamien ohjeiden mukaan moottorikelkkailureitti olisi sijoitettava maastoon mahdollisimman luonnonmukaisesti, jolloin maapohjan raivausta ja tasoitusta sekä puiden kaatoa tulisi välttää ja kasvipeite olisi saatava säilymään. Reitin sijoittamisessa maastoon olisi otettava huomioon vallitsevat luonnonolot.

Reittisuunnitelmassa on viitattu epämääräisesti reitin käyttöaikoihin käyttämällä ilmaisuja "talviaikainen", "kesäaikaan" ja "lumipeitteisenä aikana", vaikka maastoliikennelaki käyttää ilmaisua "lumipeitteinen aika". Reittisuunnitelma rajoittaa maanomistajan oikeutta reitin käyttöön myös muulloin kuin talviaikana. Jos reitin pohja metsää sen ympäristössä

hakattaessa peittyä risuihin, juuri maanomistaja on velvollinen siistimään alueen tai korvaamaan siistimisen reitinpitäjälle. Reitinpitäjä sen sijaan ei ole velvollinen siistimään reitin ympäristöä tai mahdollisia öljyvuoja, jotka voivat haitata maanomistajaa.

Kaavin ympäristölautakunta on lausunnossaan viitannut lausuntoonsa hallinto-oikeudelle ja hallinto-oikeuden päätöksen perusteluihin.

Juankosken kaupunginhallitus on vastineessaan todennut, ettei sillä ole huomautettavaa hallinto-oikeuden päätöksen eikä Kaavin ympäristölautakunnan lausunnon johdosta.

A ja hänen asiakumppaninsa sekä C ja hänen asiakumppaninsa ovat vastaselityksessään uudistaneet aiemmin esittämänsä. He ovat muun ohella korostaneet, että asiassa on kysymys Euroopan aluekehitysrahaston rahoittamasta valtion strategisesta hankkeesta, jolla pitää olla SOVA-lain mukainen vaikutusarviointi.

Muutoksenhakijat ovat oheistaneet korkeimpaan hallinto-oikeuteen 21.1.2013 saapuneeseen kirjoitukseensa moottorikelkkailureittejä koskevat, 1.10.1991 päivätyt ympäristöministeriön ohjeet ja todenneet, että moottorikelkkareitti Juankoski–Poutilanmäki on suunniteltu kulkemaan kahden kunnan alueella.

Muutoksenhakijat ovat korkeimpaan hallinto-oikeuteen 8.3.2013 saapuneessa kirjoituksessaan lausuneet, että moottorikelkkailureitin hyväksymispäätös on kumottava myös maastoliikennelain 19 §:n ja ympäristöministeriön 1.10.1991 antamien ohjeiden kanssa ristiriidassa olevana.

Muutoksenhakijat ovat korkeimpaan hallinto-oikeuteen 4.6.2013 saapuneessa kirjoituksessaan viitanneet 21.1.2013 saapuneeseen kirjoitukseensa ja lausuneet, että kysymyksessä olevan reitin Juankoski–Poutilanmäki Kaavin kunnan puoleisen osan Kotakylä–Heinäjoentie reittitoimituksessa 27.5.2013 Kaavin kunta oli luopunut reitin perustamisesta Kaavin kirkonkylästä pohjoiseen Juankosken kaupungin rajalle ulottuvasta reittisuudesta. Juankoski–Poutilanmäki-moottorikelkkailureitti jäi siten "pätkäksi".

Merkitään, että korkein hallinto-oikeus on antanut tänään päätöksen myös valitukseen (diaarinumerot 402/1/12, 448/1/12, 568/1/12 ja 569/1/12), jotka UB, JMP ja hänen asiakumppaninsa, PT sekä PT ja JT ovat tehneet Kuopion hallinto-oikeuden 30.12.2011 antamasta päätöksestä nro 11/0472/3. Hallinto-oikeuden päätös on koskenut Nilsiänsä terveyslautakunnan valvontajaoston päätöksellään 25.3.2010 § 36 hyväksymää moottorikelkkailureitin reittisuunnitelmaa Nilsiänsä kaupungissa välillä Annamartie–Rahasjoki ja valvontajaoston päätöstä 2.9.2010 § 67 hylätystä edellisestä päätöksestä tehdyt oikaisuvaatimukset.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

1. C:n ynnä muiden valitusta siihen korkeimmassa hallinto-oikeudessa yhtyneiden M1:n M2:n, M3:n, M4:n, M5:n, M6:n, M7:n, M8:n, M9:n ja M10:n tekemänä ei tutkita.

2. A:n ynnä muiden ja C:n ynnä muiden valitukset E:n, F:n, H:n, G:n, I:n, J:n, K:n, C:n, L:n, M:n, N:n, O:n, P:n, Q:n, R:n, S:n, U:n, Z:n, X:n, A1:n, L1:sen, T:n, V:n, Å:n, Ä:n, Ö:n, B1:sen, C1:sen, D1:sen, E1:sen, F1:sen, G1:sen, H1:sen, K1:sen tekemänä tutkitaan ja hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä, jolla valitus on jätetty heidän tekemänään kokonaan tutkimatta, ei muuteta.

3. Korkein hallinto-oikeus on A:n, B:n ja D:n valituksesta tutkinut asian. Valitus heidän tekemänään hylätään. Kuopion hallinto-oikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.

Perustelut

1. N1 ja hänen muut edellä mainitut asiakumppaninsa eivät ole tehneet kuntalain 92 §:n 1 momentin nojalla oikaisuvaatimusta moottorikelkkailureittisuunnitelman hyväksymispäätöksestä 4.11.2009. He eivät ole myöskään saman lain 92 §:n 3 momentin nojalla kunnallisvalituksin hakeneet muutosta hallinto-oikeudelta ympäristölautakunnan oikaisuvaatimusten johdosta 13.10.2010 tekemään päätökseen, jolla moottorikelkkailureittisuunnitelman hyväksymispäätöstä 4.11.2009 on muutettu. Koska he eivät ole ensin hakeneet valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta, valitus heidän vasta korkeimmassa hallinto-oikeudessa tekemänään on jätettävä tutkimatta.

2. Hallinto-oikeuden on ratkaisustaan ilmenevien perustelujen ja siinä mainittujen lainkohtien nojalla tullut jättää valitus E:n ja hänen muiden asiakumppaniensa tekemänä tutkimatta. Hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

3.

Ratkaistavat oikeuskysymykset

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on A:n, D:n ja B:n valituksesta ensiksi ratkaistava, onko hallinto-oikeus voinut jättää muutoksenhakijoiden hallinto-oikeudessa esittämät alueellisen ympäristökeskuksen ja Juankosken kaupunginhallituksen menettelyä reittisuunnitelman suunnitteluvaiheessa koskevat vaatimukset tutkimatta.

Seuraavaksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa on ratkaistava, onko hallinto-oikeus voinut muutoin hylätä valituksen ympäristölautakunnan oikaisupäätöksestä A:n ja D:n sekä B:n tekemänä.

Valituksen johdosta korkeimmassa hallinto-oikeudessa on siten ratkaistava kysymykset Suomen perustuslain omaisuudensuojasäännösten soveltamisesta moottorikelkkailureitin reittisuunnitelmaa hyväksyttäessä, hyväksymisasiain valmistelusta ja käsittelystä ympäristölautakunnan kokouksissa 4.11.2009 ja 13.10.2010 muun muassa maanomistajien tasapuolisen kohtelun huomioon ottavalla tavalla, sekä asian käsittelyyn liittyvistä maanomistajien kuulemistoimista.

Edelleen korkeimmassa hallinto-oikeudessa on ratkaistava kysymykset, perustuuko reittisuunnitelman hyväksyminen riittäviin selvityksiin reitin tarpeellisuudesta ja sen aiheuttamista haitoista, onko reittisuunnitelman hyväksymispäätöstä pidettävä sellaisena viranomaisen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, niin sanottu *SOVA-laki*) 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettuna suunnitelmana ja ohjelmana, josta on tarpeen tehdä mainitun lain nojalla ympäristöarviointi, sekä aiheutuuko reittisuunnitelmasta maanomistajille sellaista haittaa, joka estää hyväksymisen vai ovatko hyväksymisen edellytykset käsillä.

Vielä on korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistava, sisältääkö reittisuunnitelman hyväksymispäätös riittävät ehdot sen varmistamiseksi, että reitti on vuosittaisella käyttöönottohetkellään ja muutoinkin ajoaikana moottorikelkalla ajettavassa kunnossa.

Asiassa sovellettavat kansalliset ja Euroopan unionin oikeuden säännökset

Suomen perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Pykälän 2 momentin mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005), jolla jäljempänä mainittu SEA-direktiivi on saatettu voimaan, 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta viranomaisen suunnitelmasta ja ohjelmasta on tehtävä ympäristöarviointi, jos kyse on maa-,

metsä- tai kalataloutta, energiantuotantoa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, aluekehitystä, alueidenkäyttöä, ympäristönsuojelua taikka luonnonsuojelua varten laadittavasta suunnitelmasta tai ohjelmasta, joka luo puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. Lain 4 §:n 2 momentin mukaan 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista lakiin tai asetukseen perustuvista suunnitelmista ja ohjelmista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (347/2005, niin sanottu *SOVA-asetus*) 1 §:n mukaan SOVA-lain (200/2005) 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettuja suunnitelmia ovat sen ohella, mitä erikseen säädetään tai määrätään:

- 1) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 4 §:ssä tarkoitettut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet;
- 2) jätelain (1072/1993) 40 §:ssä tarkoitettu alueellinen jätesuunnitelma;
- 3) luonnonsuojelulain (1096/1996) 8 §:ssä tarkoitettu luonnonsuojeluohjelma;
- 4) alueiden kehittämislain (602/2002) 5 §:ssä tarkoitettu maakuntaohjelma; sekä
- 5) pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain (1269/1996) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitettu liikennejärjestelmää koskeva suunnitelma.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/42/EY tietyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (SEA-direktiivi) 2 artiklan mukaan direktiivissä tarkoitetaan:

a) "suunnitelmilla ja ohjelmilla" sellaisia suunnitelmia ja ohjelmia, mukaan lukien Euroopan yhteisön yhteisrahoittamat suunnitelmat ja ohjelmat, sekä niitä koskevia muutoksia

- jotka kansallinen, alueellinen tai paikallinen viranomainen valmistelee ja/tai hyväksyy tai jotka viranomainen valmistelee kansanedustuslaitoksen tai hallituksen hyväksyttäväksi lainsäädäntömenettelyllä, ja

- joita lait, asetukset tai hallinnolliset määräykset edellyttävät

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on muun ohella kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Pykälän 2 momentin mukaan asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen.

Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on mainittava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet asian ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Maastoliikennelain 1 §:n 1 momentin mukaan mainitun lain tarkoituksena on ehkäistä haittoja, joita luonnolle tai muulle ympäristölle, luontaiselinkeinolle, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle edulle tai yksityiselle edulle aiheutuu moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttämisestä maastossa ja moottorikelkkailureitillä, sekä edistää liikenneturvallisuutta.

Maastoliikennelain 13 §:n 1 momentin mukaan mainitussa laissa säädetyllä tavalla voidaan perustaa yleinen oikeus ajaa moottorikelkalla maastosta merkitsemällä erotetulla reitillä (*moottorikelkkailureitti*) lumipeitteen aikaan.

Lain 15 §:n 1 momentin mukaan moottorikelkkailureitin perustamiseksi on laadittava reittisuunnitelma, jonka hyväksymisestä päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Pykälän 2 momentin mukaan reittisuunnitelmassa on osoitettava reitin kulku ja reittiin kuuluvat levähdys- ja huoltoalueet niin, että ne voidaan suunnitelman perusteella tarvittaessa merkitä maastoon. Suunnitelmassa on myös mainittava ne kiinteistöt, joiden kautta reitti tulisi kulkemaan.

Lain 16 §:n 1 momentin mukaan moottorikelkkailureitti perustetaan lainvoimaisen reittisuunnitelman perusteella joko reittitoimituksessa tai maanomistajan ja reitin pitäjän välisellä kirjallisella sopimuksella. Pykälän 2 momentin mukaan moottorikelkkailureittiä ei saa perustaa, jos sen käyttämisestä aiheutuisi luonnolle tai muulle ympäristölle, luontaiselinkeinolle, maa- ja metsätaloudelle, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle huomattavaa haittaa. Pykälän 3 momentin mukaan moottorikelkkailureitti voidaan perustaa riippumatta maa-alueen tai vesialueen omistajan tai haltijan suostumuksesta, jos reitin perustaminen on tarpeen yleisen kulkuyhteyden luomiseksi tai yleisen virkistyskäytön kannalta eikä reitistä aiheudu maa-alueen omistajalle tai haltijalle eikä poronhoidolle huomattavaa haittaa. Pykälän 4 momentin mukaan moottorikelkkailureitistä kiinteistölle, maa-alueen omistajalle tai haltijalle, poronhoidolle tai ammattimaiselle kalastukselle aiheutuva vahinko on korvattava.

Lain 17 §:n 1 momentin mukaan reitin pitäjän on haettava reittitoimitusta maanmittauslaitokselta vuoden kuluessa siitä, kun reittisuunnitelma on hyväksytty lainvoimaisella päätöksellä. Pykälän 2 momentin mukaan moottorikelkkailureitin perustamiseksi pidettävässä reittitoimituksessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä ulkoilulain (606/1973) 5–8 §:ssä säädetään ulkoilureittitoimituksen hakemisesta, kustannuksista, toimitusmiehistä, toimituksen kulusta sekä korvauksista, jollei maastoliikennelain säännöksistä muuta johdu.

Lain 18 §:ssä on säädetty sopimukseen perustuvan reitin merkitsemisestä kiinteistörekisteriin.

Lain 19 §:n 1 momentin mukaan, kun reittisuunnitelma on saanut lainvoiman, korvaukset on suoritettu ja reitti merkitty maastoon, reitti voidaan ottaa yleiseen käyttöön. Pykälän 2 momentin mukaan reitin pitäjällä on oikeus poistaa reitiltä ajoa haittaavia puita, pensaita sekä muita vähäisiä luonnonesteitä. Reitin pitäjän on tarvittaessa tehtävä reitillä olevaan aitaan sellainen portti, veräjä tai muu laite, ettei reitistä aiheudu haittaa kiinteistön tarkoituksenmukaiselle käytölle eikä poronhoidolle, ja pidettävä se kunnossa.

Lain 20 §:n mukaan reitin pitäjän tehtävänä on huolehtia siitä, että moottorikelkkailureitti on vuosittaisella käyttöönottohetkellä ajettavassa kunnossa ja että reitin varrelle tällöin sijoitetaan reitin kulkua ja liikennettä olennaisesti vaarantavia paikkoja osoittavat sekä muut tarpeelliset liikennemerkit.

Lain 21 §:n 1 momentin mukaan reitin pitäjä ei ole velvollinen korvaamaan reitin käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle reitin käyttämisestä aiheutuva vahinko, jollei vahinko ole johtunut reitin pitäjän huolimattomuudesta tai tahallisuudesta. Korvaus vahingosta määrätään noudattaen soveltuvin osin vahingonkorvauslain (412/1974) säännöksiä. Pykälän 2 momentin mukaan reittitoimituksessa määrättävistä korvauksista säädetään 16 §:n 4 momentissa ja 17 §:n 2 momentissa. Pykälän 3 momentin mukaan reitin pitämisestä johtuvasta ympäristövahingosta on kuitenkin voimassa, mitä ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (737/1994) säädetään.

Lain 32 §:ssä säädetään maastoliikennelain valvonnasta.

Maastoliikenneasetuksen 8 §:n mukaan reittisuunnitelmasta on ennen sen hyväksymistä pyydettävä tarpeelliset lausunnot ja varattava niille, joita asia koskee, tilaisuus tulla kuulluksi. Tällöin on soveltuvin osin noudatettava, mitä asetuksen 2 ja 3 §:ssä säädetään.

Maastoliikenneasetuksen 2 §:n mukaan esityksestä on pyydettävä asianomaisen kunnan lausunto, jollei kysymyksessä ole kunnan oma esitys. Asianomaiselle maan omistajalle tai haltijalle, asianomaiselle paliskunnalle ja valvontaviranomaisille sekä muille, joita asia koskee, on varattava tilaisuus antaa lausunto esityksestä.

Maastoliikenneasetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan esityksestä on tiedotettava kuuluttamalla vähintään 14 päivän ajan kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on lisäksi ilmoitettava riittävän ajoissa vähintään yhdessä paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Pykälän 2 momentin mukaan esitystä koskevien tietojen tulee olla saatavilla asianomaisessa kunnassa kuulutusajan.

Ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan tuossa laissa tarkoitettuna vahinkona korvataan tietyllä alueella harjoitettavasta toiminnasta, esimerkiksi moottorikelkkailusta tietyllä reitillä, johtuva vahinko, joka on ympäristölle aiheutunut; 1) veden, ilman tai maaperän pilaantumisesta, 2) melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai hajusta; taikka 3) muusta vastaavasta häiriöstä.

Oikeudellinen arviointi

Alueellisen ympäristökeskuksen ja Juankosken kaupunginhallituksen menettelyä reittisuunnitelman suunnitteluvaiheessa koskevat vaatimukset

Korkein hallinto-oikeus ei voi tutkia valituksessa esitettyjä vaatimuksia, jotka koskevat Pohjois-Savon ympäristökeskuksen ja Juankosken kaupunginhallituksen menettelyä ja toimenpiteitä reittisuunnitelman suunnitteluvaiheessa ennen kuin nyt kysymyksessä oleva Juankoski–Poutilanmäki-moottorikelkkailureittisuunnitelman hyväksymistä koskeva asia oli tullut vireille Kaavin ympäristölautakunnassa.

Suomen perustuslain omaisuudensuojasäännösten soveltaminen asiassa

Maastoliikennelain mukaisen moottorikelkkailureitin perustaminen on lain 15 ja 16 §:n mukaisesti kaksivaiheinen siten, että reittisuunnitelman hyväksymisestä päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, minkä jälkeen reitti perustetaan lainvoimaisen reittisuunnitelman perusteella joko mainitun lain 17 §:n mukaisessa reittitoimituksessa tai maanomistajan ja reitin pitäjän välisellä kirjallisella sopimuksella. Kun otetaan huomioon edellä mainitut maastoliikennelain 16 §:n 2 ja 3 momenttiin sisältyvät säännökset reitin hyväksymisen edellytyksistä ja 4 momentin säännökset kiinteistöjen omistajien ja haltijoiden mahdollisuudesta saada korvausta reittitoimituksessa reittilinjauksen kiinteistölle aiheuttamasta haitasta ja vahingosta, reittisuunnitelman hyväksymispäätös ei ole vastoin perustuslain 15 §:n 1 momenttia.

Reitinpitäjälle, jona voi toimia lain 14 §:n 1 momentin mukaan kunta, kuntayhtymä, valtio tai yhteisö tai elinkeinonharjoittaja, ei siirry maapohjan omistusoikeutta tai kiinteistöön kohdistuvaa erityistä oikeutta.

Moottorikelkkailureitti merkitsee ainoastaan yleistä oikeutta käyttää lain 13 §:n 1 momentin mukaisesti merkitsemällä

erotettua maapohjaa moottorikelkkailuun maastoliikennelaisissa säädetyn tavoin. Asiassa ei näin ollen ole kysymys perustuslain 15 §:n 2 momentissa tarkoitettusta pakkolunastuksesta, eikä reittisuunnitelman hyväksymispäätös ole siten myöskään vastoin perustuslain 15 §:n 2 momenttia.

SOVA-lain (200/2005) mukaisen ympäristöarvioinnin tarve

Moottorikelkkailureitin perustaminen on edellä esitetyn tavoin kaksivaiheinen siten, että reittisuunnitelman hyväksymisestä päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, minkä jälkeen reitti perustetaan lainvoimaisen reittisuunnitelman perusteella joko reittitoimituksessa tai maanomistajan ja reitin pitäjän välisellä kirjallisella sopimuksella. Maastoliikennelain 16 §:ssä säädetty reitin perustamisen edellytykset on tutkittava jo reittisuunnitelmaa koskevassa

ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksessä, ja niiden täytyminen voidaan vakiintuneesti saattaa kunnallisvalituksin hallintotuomioistuimen tutkittavaksi.

Kun otetaan huomioon viranomaisen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 4 §:n 1 momentin 1 kohta ja lain 2 momentin nojalla viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (347/2005) 1 §, kyseinen laki koskee vain sellaisia lakiin, asetukseen tai viranomaisen määräykseen perustuvia viranomaisen suunnitelmia ja ohjelmia, jotka luovat puitteita hanketason päätöksenteolle. Moottorikelkkailureittisuunnitelma ei ole tällainen suunnitelma, koska se hyväksymispäätöksen jälkeen ei enää edellytä myöhempiä päätöksiä, vaan ainoastaan reittitoimitusta, ellei reitistä edellä selostetuin tavoin sovita.

Muut valitusperusteet ja lopputulos

Kun muutoin otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut, tässä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä sovelletut oikeusohjeet, korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen, jolla valitus A:n ja D:n sekä B:n tekemänä on osaksi jätetty tutkimatta ja muutoin hylätty, muuttamiseen valituksessa esitettyjen näkökohtien johdosta ei ole perusteita.

Asian ovat ratkaisseet presidentti Pekka Vihervuori sekä hallintoneuvokset Matti Pellonpää, Riitta Mutikainen, Hannu Ranta ja Liisa Heikkilä. Asian esittelijä Ilpo Havumäki.

Julkaistu 30.4.2014 Päivitetty 5.5.2014